

СТ А Н О В И Щ Е

От професор д-р Христо Цеков Цеков, дм, Началник Клиника по Неврохирургия, към Аджибадем Ситиклиник УМБАЛ „Токуда Болница: ЕАД, София

Относно: Дисертационен труд на д-р Лили Наскова Лалева неврохирург към Клиниката по неврохирургия към УМБАЛ „Токуда Болница“- София на тема ” Минимално инвазивен разширен латерален орбитален достъп при интраорбитална и интракраниална патология” за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”, в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина, Докторска програма „неврохирургия”, Научен ръководител доц. д-р Владимир Наков, д.м.

Доктор Лили Н. Лалева е родена на 29.06.1985 година в град София, гражданин на Република България. Средното си образование е получила в Първа Английска Езикова Гимназия - София през 2004 година. През 2010 година завършва с отличен успех Медицински Университет – София.

Специалност по неврохирургия придобива седем години по-късно, също в МУ София. Паралелно провежда обучение по Здравен Мениджмънт, което завършва през 2016 година с магистърска степен. По време на следването д-р Лалева е активен член на Кръжока по неврохирургия в МУ-София. Като млад лекар е награждаван с редица впечатляващи отличия: „Млад медик”(2017), Проф. Асен Златаров”(2008), Проф. Методи Попов (2008) и редица други. Стажувала е в редица водещи университети (Италия, Германия, Дания, Испания, Япония), участва в редица международни научни проекти, конференции, семинари. Автор и съавтор е на 26 научни публикации в редица престижни издания с висок Импакт фактор: J Neurol Surg B Skull Base; World Neurosurg; Surg Neurol Int; J Neurol Surg A Cent Eur Neurosurg; Psychiatria Danubia; AINS; Bulg Neurosurg; J of Medical Case Reports; Khirurgia – Sofia; J of the Royal Society of Medicine; Bulg Med Review; Receptor; Psychosomatic dermathodes. Представя 61 резюмета от участия в научни конгреси и симпозиуми у нас и в чужбина.

Владее английски, италиански, немски и испански езици, много добра компютърна грамотност.

Член е на Европейската Асоциация по неврохирургия, Европейска Асоциация по Минимално интензивна Терапия, Българското дружество по неврохирургия, Български лекарски съюз.

На 22.07.2019 год. е проведен разширен научен колегиум на Клиниката по неврохирургия /Заповед № 271 от 10.07.2019 на Д-р Венелина Атанасова, Изпълнителен Директор на Аджибадем Ситиклиник УМБАЛ „Токуда Болница: ЕАД, София/ на който д-р Лалева е зачислена за докторантура на самостоятелна подготовка с научен ръководител доцент д-р Владимир Наков. На 25.07.2022 година, на свикан със Заповед 15.05-109 от 8.7.2022 на Изпълнителния Директор д-р Венелина Атанасова и Прокуриста г-н Бугра Сусам на Аджи Бадем Ситиклиник УМБАЛ „Токуда” ЕАД, София нов разширен научен колегиум, на който е решено, че дисертационния труд на д-р Л.Лалева е завършен и може да бъде представен пред жури на публична защита.

Дисертационният труд е представен на 153 страници, онагледен е с 32 фигури вкл. 8 авторски илюстрации, десет схеми и 6 таблици.

Написан е на стилово и граматически правилен български език, практически без грешки.

Литературната справка обхваща 250 заглавия, от които 7 на български автори публикували на латиница. Няма нито едно заглавие на кирилица. Справката е изчерпателна, добре подбрана, актуална. Логично от литературния обзор произтича целта на настоящата дисертация: Да проучи и опише анатомично и клинично приложението на разширен латерален орбитален достъп като минимално инвазивен антеролатерален достъп в неврохирургичната практика при оперативни интервенции за туморна и съдова интракраниална патология". За постигането на тази цел са поставени шест задачи, обхващащи широкоформатно необходимата информация канализирайки я в така поставените задачи: определяне на оперативните анатомични коридори при прилагането на различни оперативни техники: микрохирургия, ендоскопска, невронавигация с определяне на анатомичните ориентири и особености при всяка една от тях. Анализира особеностите на всеки достъп, неговите особености и не на последно място козметичния ефект. Сравнява всеки един от тези достъпи с предпочитаните в практика стандартни достъпи търсейки различията и приликите между тях, прилагайки статистическа обработка потвърждаваща достоверността на всеки резултат. Анатомичните проучвания са проведени в Лабораторията за хирургична анатомия към Медицински Университет – Барселона върху кадаври с аналогична диагностична и оперативна техника, с която Клиниката по неврохирургия разполага, което позволява достоверност при сравняването на резултатите. Оперирани пациенти са поставени в две групи, в зависимост от патологията – пациенти с менингиоми в областта на предна и средна черепна яма (15 пациента с тумори на сфеноидното крило, сфеноорбитално, на клиноидния израстък и тубекулум селе оперирани трансорбитално и контролна група от 53 болни с аналогична патология, оперирани транскраниално) и пациенти със съдова патология – руптурирани аневризми на предна и средна мозъчна артерия (19 пациента, съпоставени с група от 65 пациента оперирани с транскраниални достъпи). Анатомичната и клиничната част на материала е проведена с директното участие на дисертанта при всички случаи. На практика е проведено нерандомизирано проспективно проучване в една институция. Съпоставка е направена по някои основни параметри: адекватност на интраоперативната експозиция, времетраене на оперативната намеса, интраоперативни проблеми, болничен престой, оперативни усложнения, козметичен резултат. Всеки един от тези параметри е разгледан всестранно, подробно, аналитично. Анализирайки резултатите от проучването авторът достига до следните осем изводи: 1. Разширеният латерален орбитален достъп е миниинвазивен и пряк достъп, който може да бъде използван като алтернатива при голяма част от неврохирургичната патология, стандартно третирана с птерионален достъп и неговите вариации след селекция на пациентите според формираните критерии. 2. Адаптираната разширена латерална орбитотомия включва части от фронталната кост и птериона, реализирайки четири таргетни ендоскопски коридори. 3. Изборът на този достъп не компрометира радикалността на туморната резекция, възможностите за клипсиране на аневризма и за прилагане на технически по-сложни манипулации като предна клиноидектомия и овладяване на интраоперативна аневризмална руптура. 4. В сравнение

с конвенционалните транскраниални оперативни достъпи разширената латерална орбитотомия е свързана с по – ограничена дисекция и резекция на тъкани, което намалява риска от усложнения. 5. Времетраенето при отделните антеролатерални достъпи, усложненията и болничния престой са без статистически значими различия. 6. Достъпът може да бъде реализиран с микроневрохирургична, ендоскопска и комбинирана оперативна техника. 7. В клинични условия достъпът не е свързан със сериозни усложнения. 8. Достъпът е с отлични козметични резултати. Направените изводи са неразривно свързани и със съответните приноси. *Приноси с научно-теоретичен характер:* 1. Направен е обширен литературен анализ на анатомичните и историческите фактори предхождащи въвеждането на латералната орбитотомия в неврохирургичната практика. 2. Осъществено е анатомично изследване в лабораторни условия съчетано с неврохирургичната анатомия и разработване на оперативни коридори към съответната патология. *Приноси с методичен характер:* Разработен е практически приложим оперативен достъп като са описани основно индикациите и рисковите моменти при неговото прилагане. *Приноси с научно – приложен характер:* 1. Формулирани са критерии на селекция на пациенти подходящи за разширена орбитотомия. 2. Детайлно са описани стъпките за реализирането на оперативните коридори. 3. Детайлно описани са специфичните етапи и техническите нюанси в изпълнението на достъпа. 4. Описан и анализиран подробно е постоперативния период по отношение на клиничен ход, усложнения, козметичен резултат.

Разработен е подробен и изключително добре илюстриран автореферат на 90 страници. Във връзка с дисертацията са приложени осем пълноценни статии, четири резюмета от конгреси и други научни форуми.

Представеният дисертационен труд е представен в пълен обем, придружен от автореферат и копия от протоколи и документи потвърждаващи изпълнението на всички нормативни изисквания за публична защита. Спазени са и всички срокове изискуеми от Закона за развитието на академичния състав в Република България. Дисертационният труд е добре конструиран, интелигентно написан, впечатлява с особена детайлност в някои от описанията. Допуснати са незначителни стилови и граматически грешки, които не променят общото впечатление за добре направен труд. Анатомичната част от дисертационния труд е разработен в Анатомичната лаборатория на МУ в Барселона, а клиничната част в УМБАЛ Токуда, като има пълно съответствие в използваната оперативна техника и всички тези действия са извършвани с непосредственото участие на дисертанта. Една изключителна и перспективна симбиоза при международно сътрудничество. Литературния обзор, материалите и методите, статистическия анализ позволяват с лекота да се извлекат практическите изводи и приноси. Дисертационният труд отговаря на всички условия и изисквания на Закона за Развитие на Академичния състав в Република България и Правилника на УМБАЛ „Токуда” ЕАД, което ми позволява да гласувам с удоволствие за присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Д-р Лили Лалева.

20.12.2022

Изготвил становището:

